

25. Kültürel Diplomasi ve Sinema: Nuri Bilge Ceylan Sineması Üzerine Bir Deęerlendirme¹

İrfan DURMUŐ²

APA: Durmuş, İ. (2024). Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Türkülerin Televizyon Dizilerinde Kullanımı. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (40), 403-425. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1504263>.

Öz

Kültürel diplomasi bağlamında ülkelerin iktisadi, siyasi politikalarının ve kültürlerinin başka ülkelerin insanlarına benimsetilmesi ve küresel egemen güç haline getirilmesinde sinemanın gücünün ideolojik anlamda kullanıldığı bilinmektedir. Sinema, filmler aracılığıyla kültürlerarası diyalog kurmayı da sağlamaktadır. Bu bağlamda, yerli ve yabancı film festivalleri gibi organizasyonlar kültürlerarası diyalogun teşvik edilmesi, başka uluslar nezdinde ülke markası ve imajına yönelik algının geliştirilmesi bakımından işlevsel olabilmektedir. Film festivallerinde yönetmenlerin ve filmlerinin elde ettikleri başarılar ve ödüller de kültürel diplomasi faaliyetlerinin önemli bir aracı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla bu çalışma, Türk yönetmen, senarist ve yapımcı Nuri Bilge Ceylan'ın ve filmlerinin Türkiye'nin kültürel diplomasisine katkısını araştırmayı amaçlamaktadır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Nuri Bilge Ceylan'ın toplam 10 filminden sekizi 9 kez Cannes Film Festivali'nde, ikisi de Berlin Film Festivali'nde gösterilmiştir. Cannes'ta başta büyük ödül Altın Palmiye olmak üzere çeşitli kategorilerde 6 ödül kazanmıştır. Yurt dışında birçok film festivalinde de ödüller kazanmıştır. Bu doğrultuda Ceylan'ın, Türk sinemasının ve Türkiye'nin görünürlüğünü artırması bakımından diplomaside önemli bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Anahtar kelimeler: Uluslararası ilişkiler, kamu diplomasisi, kültürel diplomasi, uluslararası film festivalleri, Nuri Bilge Ceylan.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışma, Yakın Doğu Üniversitesi tarafından 6-10 Kasım 2023 tarihleri arasında gerçekteşirilen 3. Uluslararası Sinema Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin geliştirilmiş tam metin halidir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – iThenticate, Oran: %17

Etik şikâyeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, Makale **Kayıt Tarihi:** 28.03.2024-**Kabul Tarihi:** 20.06.2024 -**Yayın Tarihi:** 21.06.2024; **DOI:** 1504263

² Öğr. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü/Lect. Dr., Munzur University, Faculty of Economics and Administrative Science, Department of Political Science and International Relations (Tunceli, Türkiye), irfandurmus@munzur.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4858-7739> **ROR ID:** <https://ror.org/05vop1f11>, **ISNI:** 0000 0004 0399 619X, **Crossreff Funder ID:** 100019581

Cultural Diplomacy and Cinema: An Evaluation on Nuri Bilge Ceylan Cinema³

Abstract

In the context of cultural diplomacy, it is known that the power of cinema is used ideologically in the adoption of the economic and political policies and cultures of countries to the people of other countries and making them a global dominant power. Cinema also provides intercultural dialogue through films. In this context, organisations such as domestic and foreign film festivals can be functional in terms of promoting intercultural dialogue and improving the perception of the country's brand and image in the eyes of other nations. The achievements and awards of directors and their films at film festivals can also be considered as an important tool of cultural diplomacy activities. Therefore, this study aims to investigate the contribution of Turkish director, screenwriter and producer Nuri Bilge Ceylan and his films to Turkey's cultural diplomacy. Descriptive analysis technique, one of the qualitative research methods, was used in the study. The data obtained within the scope of the study were collected through document analysis. Eight of Nuri Bilge Ceylan's 10 films have been screened nine times at the Cannes Film Festival and two at the Berlin Film Festival. In Cannes, he won 6 awards in various categories, including the grand prize, the Palme d'Or. He has also won awards at many film festivals abroad. In this respect, it is possible to say that Ceylan has an important role in diplomacy in terms of increasing the visibility of Turkish cinema and Turkey.

Keywords: International relations, public diplomacy, cultural diplomacy, international film festivals, Nuri Bilge Ceylan.

³ **Statement:** This study is the improved full text version of the oral presentation presented at the 3rd International Cinema Symposium held by Near East University between 6-10 November 2023.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - iThenticate, Rate: 17

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article **Registration Date:** 28.03.2024-**Acceptance Date:** 20-06-2024 **Publication Date:** 21-06-2024 **DOI:** 1504263

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

Giriş

Dış politika alanında kamu diplomasisi, hükümetlerin toplumsal ve kültürel unsurlarıyla küresel alanda öne çıkmak ve etkinliklerini arttırmak için önemli bir uygulama alanıdır. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında değişen küresel koşullarla birlikte yeni kamu diplomasisi, artık devlet ve sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, medya, kamuoyu, uluslararası kuruluşlar gibi çeşitli aktörler aracılığıyla yürütülmektedir. Yeni kamu diplomasisinde eğitim, yemek kültürü, sağlık, spor, edebiyat, sanat ve medya uygulama alanları olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkeler, sanatsal ve kültürel faaliyetler aracılığıyla uluslararası kamuoyunda ulusal ve kültürel kimliklerini tanıtmak ve olumlu temsilini sağlamak amacıyla yeni kamu diplomasisinin etkili alanlarından biri olan kültürel diplomasiyi kullanmaktadır. Bu bağlamda medyanın, son yıllarda kültürel diplomasinin yürütülmesinde önemli hale geldiği görülmektedir.

Medya alanında radyo ve televizyon kuruluşları (BBC World Service, Deutsche Welle, CNN, Amerika'nın Sesi Radyosu ve Radio France International, Al Jazeera ve TRT World), film ve diziler ile sosyal medya kültürel diplomasinin uygulama kanalları olarak kullanılmaktadır. Sinema ve dizilerin uluslararası alandaki dolaşımı ve dağıtımı ülkelerin toplumsal ve kültürel yaşam biçimlerinin de ihraç edilmesi anlamını taşımaktadır. Bu şekilde ulusal kültürlerin birbirlerini tanıması daha kolay ve etkili bir hale gelmektedir. Bu anlamda film ve diziler, başta ABD, Hindistan ve Güney Kore olmak üzere aralarında Türkiye'nin de bulunduğu birçok ülke tarafından kültürel diplomasi faaliyetlerinin bir parçası olarak kullanılmaktalar (Ökten, 2022, s. 110).

Türkiye'de son yıllarda çok sayıda televizyon dizisinin uluslararası alanda dolaşıma girmesi ve birçok ülkede yüksek oranlarda izlenmesiyle birlikte, diziler Türkiye'yi ve Türk kültürünü görünür kılmaya ve tanıtmaya bakımından kültürel diplomasi örneği olarak değerlendirilmektedir (Akgün ve Paltun Aydın, 2022; Benrazek, 2022; Cobb, 2020; Demirhan, 2021; Hancığaz ve Hülür, 2021; Hancığaz, 2022; Jaarneh, 2023; Ökmen ve Göksu, 2019; Peters, 2015; Yazar, 2020; Medin ve Yeğin, 2023). Uluslararası dolaşıma giren Türk televizyon dizilerinin kültürel ve ekonomik katkısının yanı sıra, başka ülkelerin Türkiye'ye ilişkin önyargılarını değiştirebilme potansiyeline sahiptir.

Sinema alanı da kültürel diplomasinin etkin faaliyet alanlarından birini oluşturmaktadır. Sinema alanında ülkelerin iktisadi, siyasi politikalarını ve kültürlerini başka ülkelerin kamuoyunda benimsetmeye ve küresel egemen güç haline getirmeye yönelik filmlerin kullanılmasının önde gelen örneğini ABD'nin Hollywood sinema endüstrisinde görmek mümkündür (Akbaş, 2022; Erdoğan Uslu, 2021; Güzel, 2022; Medin ve Koyuncu, 2017; Sütüpnar, 2021; Uğuş, 2022). Kültürel diplomasinin bir alt kümesi olarak nitelendirilen sinema diplomasisi, filmler aracılığıyla kültürlerarası diyalog kurmayı da sağlamaktadır. Sinema alanında kültürel diplomasi faaliyetlerinin filmler ve festivaller olmak üzere iki kanaldan yürütülmektedir. Bu bağlamda, filmler anlatı ve içerik bakımından ideolojik yeniden üretimin aracı olurken; yerli ve yabancı film festivalleri gibi organizasyonlar kültürlerarası diyalogun teşvik edilmesi, başka uluslar nezdinde ülke markası ve imajına yönelik algının geliştirilmesi bakımından işlevsel olabilmektedir. Bununla birlikte uluslararası film festivalleri kapsamında başarılı olan ve ciddi ödüller kazanan yönetmenlerin de kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilebilir. Dünya sinema tarihine bakıldığında, başarılı yönetmelerin ulusal sinemaların tanıtımında etkiye sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bu anlamda, Amerikalı Alfred Hitchcock Stanley Kubrick, Francis Ford Coppola vb., İsveçli Ingmar Bergman, Fransız Jean-Luc Godard, François Truffaut vb., Sovyet/Rus asıllı Andrei Tarkovski, Japon asıllı Akira Kurosawa gibi dünyaca ünlü yönetmelerin önemli kült filmleri sayesinde dünya sinemasının ve kendi ülkelerinin temsilcileri konumundadırlar.

Türkiye’de de Yılmaz Güney, Nuri Bilge Ceylan, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Yeşim Ustaoglu gibi yönetmenler filmleri ve aldıkları ödüller sayesinde Türkiye’yi ve Türk sinemasını küresel ölçekte temsil etmektedirler. Dolayısıyla bu çalışmada, filmleriyle uluslararası alanda başarılar ve ödüller elde etmiş Türk yönetmenlerin de kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilebileceği ileri sürülmektedir. Bu varsayımınla çalışma, filmleriyle dünyanın önemli festivallerinden ödüller almış olan Türk yönetmen ve senarist Nuri Bilge Ceylan’ın Türkiye’nin kültürel diplomasisine katkısını araştırmayı amaçlamaktadır.

Literatürde kültürel diplomasi ve sinema alanında yapılan çalışmalara bakıldığında uluslararası başarılarla sahip yönetmenlerin kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilmesi yönünde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda, çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmekte ve Türkiye ya da başka ülkelerden örneklerle alanın zenginleştirilebileceği önerilmektedir.

Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada, doküman incelemesi yoluyla elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle çözümlenmiştir. Bu bağlamda Nuri Bilge Ceylan’ın filmleriyle ilgili veriler; (a) yurt dışında katıldığı festivaller ve aldığı ödüller, (b) ödüllü filmlerin yurt dışında gösterime girdiği ülkeler ve (c) yabancı dildeki internet sitelerinde yayınlanmış inceleme/eleştiri ve röportaj türündeki içerikler çerçevesinde ortaya koyularak kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilmiştir.

Kültürel Diplomasi

Uluslararası ilişkiler alanında kültür, Londra’da kültür ve sanayi eserlerinin sergilendiği ilk dünya fuarı Büyük Sergi’den (1851) günümüze kadar ülkelerin kendilerini göstermek, güçlerini ortaya koymak ve başkalarını anlamak için kullanılmıştır. Bu anlamda, kültürel diplomasi yüzyıllardır bir uygulama alanı olarak var olmuştur. Ancak son yıllarda toplumsal gelişmelere yanıt olarak “yumuşak güç” ve “kültürel diplomasi” terimleri dünya genelinde hükümetler arasında daha fazla ilgi görmeye başlamıştır (Labisch, 2018, s. 24).

Kültürel diplomasi kavramı, Avrupa’da 19. yüzyılın sonlarından beri kullanılmasına karşın diğer ülkelerin çoğunda ancak 1990’larda yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Başlangıçta kültür, hükümetler tarafından ulusal çıkarların ilerletilmesi için araçsal olarak uygulanırken, yıllar geçtikçe kültürel diplomasi teriminin kavramsal alanı genişleyerek “karşılıklı anlayışı geliştirmek için uluslar ve halklar arasında fikir, bilgi, sanat ve kültürün diğer yönlerinin değişimini” kapsayacak şekilde genişlemiştir (Cummings 2009, s. 1). Kamu diplomasisinin bir uygulama biçimi olarak kültürel diplomasi, bir ülkenin “kültürel kaynaklarını ve başarılarını yurt dışında bilinir hale getirerek ve/veya yurtdışında kültürel aktarımı kolaylaştırarak” ulusal çıkarlarını geliştirmeye yönelik stratejik çabaların ifadesidir (Cull 2009, s. 31). Simon Mark’a (2009, s. 9) göre, kültürel diplomasi “kamu diplomasisinin bir alt kümesi veya bir devletin dış politika hedeflerini desteklemek, kılıplaşmış yargılarla mücadele etmek, karşılıklı anlayışı geliştirmek ve ulusal itibarı ve sınır ötesindeki ilişkileri geliştirmek için kültürün işletilmesidir.”

Teorik bakımdan, kültürel diplomasi en çok “yumuşak güç” kavramıyla ilişkili olarak ortaya çıkmıştır (Umińska-Woroneicka, 2016). İlk olarak siyaset bilimci Joseph Nye (2004) tarafından ortaya atılan “yumuşak güç” kavramı, devletlerin uluslararası ilişkiler alanında meşruiyetlerini ve güçlerini ortaya koymak ve diğer uluslar nezdinde olumlu bir etki yaratmaya yönelik faaliyetleri kapsamaktadır. Bu anlamda sadece askeri güç veya ekonomik yaptırım tehdidiyle değil, dünya siyasetinde gündem oluşturmak ve başkalarının ilgisini çekmek de önemlidir. Yumuşak güç, bir ülkenin ulaşmak istediği hedeflerinin başka ülkeler tarafından da kabul edilmesini sağlar. Bu anlamda yumuşak güç, başkalarının

tercihlerini şekillendirebilme kabiliyetine ya da başkalarının da sizin değerlerinize sahip çıkmasını sağlamaya dayanır (Nye, 2004, s. 5-6).

Kültürel diplomasi, bir ülkenin kültürel kaynaklarını ve başarılarını yurtdışında tanıtarak ve/veya yurtdışına kültürel aktarımı kolaylaştırarak uluslararası ortamı yönetme girişimi olarak tanımlanabilir. Tarihsel olarak kültürel diplomasi, bir ülkenin kendi kültürünün örneklerini ihraç etmesini kolaylaştırma politikası anlamına gelmektedir (Cull, 2009, s. 19-20).

Kavramsal alanının genişlemesiyle birlikte giderek daha tartışmalı gelen kültürel diplomasi terimi, sıklıkla “kamu diplomasisi”, “kültürel değişim” ve “propaganda” gibi kavramların yerine kısmen veya tamamen kullanılmaktadır. Bu durum, kültürel diplomasinin diğer diplomatik etkileşim türlerinden çok farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Hükümetler arası iletişimden ziyade, en dar anlamıyla bile hükümetler ve yabancı halklar arasındaki iletişimi ifade etmektedir. ABD Dışışleri Bakanlığı’nın 1959 tarihli tanımına göre kültürel diplomasi, “resmi ilişkilerin işleyebileceği daha iyi bir uluslararası güven ve anlayış ortamı yaratmaya yardımcı olmak” amacıyla farklı ulusların halkları arasında doğrudan ve kalıcı teması gerektiren diplomatik uygulamadır. Dolayısıyla kültürel diplomasi, geleneksel dış politikanın dolaylı olarak konusunu oluşturmaktadır (Gienow-Hecht ve Donfried, 2010, s. 13).

Kültürel diplomasiyi tanımlamaya yönelik girişimler, farklılık göstermektedir. “Bir grup yazar (...) propaganda ve diplomasi arasındaki gerilimle ilgilenirken, bir diğeri diplomasinin siyaseti dışlayan bir araç olarak kullanılmasına vurgu yapmakta, üçüncü bir grup ise kültürel diplomasiyi devlet alanının ötesinde tanımlamaktadır” (Gienow-Hecht, 2010, s. 9-10). Louis Belanger’e göre kültürel diplomasi, dış politikanın kültür, eğitim ve bilimle ilişkili olduğunu belirtmektedir. Günümüzde ise kültürel diplomasi, hükümetlerden farklı olarak iş adamları, göçmenler, sanatçılar vb. sivil unsurların fikirlerinin resmi kültür politikaları ile uyumlu bir şekilde hareket etmesidir. Hükümet politikalarının ülke kültürünü oluşturan unsurlarla uyumu, kültürel diplomasinin genel çerçevesini oluşturmaktadır (Ünalmiş, 2019, s. 144). Ien Ang ve arkadaşları, “kültürel diplomasinin gerçek kahramanlarının soyut ‘uluslar’ ya da genelleştirilmiş ‘halklar’ olmadığını, hükümet temsilcileri ve elçiler” olduğunu ileri sürmektedir. Başka bir deyişle, kültürel diplomasi, ulusal ya da yerel kültürel yapı adına faaliyet gösteren bir hükümet uygulaması olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada, geleneksel anlamıyla çıkar odaklı bir devlet uygulaması olan kültürel diplomasinin, çıkarlardan ziyade idealler tarafından yönlendirilme eğiliminde olan ve büyük ölçüde devlet dışı aktörler tarafından uygulanan kültürel ilişkilerle karıştırıldığı vurgulanmaktadır (Ang, Isar ve Mar, 2015, s. 365-367).

Amerikalı siyaset bilimci ve yazar Milton Cummings (2003) ise “karşılıklı anlayışı geliştirmek amacıyla uluslar ve halkları arasında fikir, bilgi, sanat ve kültürün diğer yönlerinin alışverişi” şeklindeki tanımlamayla kültürel diplomasinin, bir devlet meselesi olmadığını ya da siyasi bir amaç taşımadığını ima etmektedir. Buna karşılık Melissa Nisbett’e göre (2016) ‘diplomasi’ kelimesinin “müzakereler, barış koruma ve uluslararası ilişkilerle ilgili çağrışımına sahiptir ve hükümetler kültürel diplomasiyi doğrudan veya dolaylı olarak finanse ederler.” Günümüzde diplomasinin siyasetçiler, danışmanlar, devlet memurları, uluslararası örgütler ve çok uluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları ve sıradan vatandaşlara kadar pek çok katılımcısı olduğu (Barston, 2013) düşünüldüğünde sadece hükümetin ya da sadece hükümet dışı unsurların baş aktör olarak görülmemesi gerekir. Kaldı ki, kültürel diplomasi, bir ulusun çabalarını ulusal dilini tanıtmaya, politikalarını ve bakış açısını açıklamaya ya da dünyanın geri kalanına “kendi hikayesini anlatmaya” (Cummings, 2003) yoğunlaştırması gibi, iki yönlü bir alışverişten ziyade tek yönlü bir yol da olabilir. Bu, kültürel diplomasinin devletler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları vb. çeşitli aktörlerin arayışlarıyla ayrılmaz bir şekilde bağlantılı

olduğu anlamına gelir; bu aktörler, eylemlerine ilişkin yabancı kamuoyunda olumlu bir algı oluşturmaya çalışırlar (Umińska-Woroniecka, 2016, s. 7).

Kültürel diplomasi, ulus-devletler arasındaki bağları güçlendirmek için tasarlanmış sayısız faaliyeti kapsamaktadır. Bir devlet kültür aracılığıyla olumlu bir imaj yansıtabilir, ilgi yaratabilir, değişimleri teşvik edebilir ve kalıcı ortaklıklar için güven oluşturabilir. 17. ve 18. yüzyıllarda Fransız kültürü, Fransa'nın bugün de devam eden aktif kendini tanıtmaya faaliyetleri sayesinde birçok Avrupa toplumunda ayrıcalıklı bir konuma sahip olmuştur. Soğuk Savaş sırasında iki kutuplu dünyanın aktörleri olarak ABD ve Sovyetler Birliği, sanat sergileri, radyo programları ve öğrenci değişimleri gibi kültürel faaliyetlere de büyük yatırımlar yaparak üçüncü tarafları kendi etki alanlarına çekmeyi amaçlamışlardır (Lee, 2015, s. 354-355). Kültürel diplomasi resim, müzik, dans, edebiyat, tiyatro, sinema vb. sanat dalları ile sergiler, fuarlar, festivaller, eğitim programları, bilim, sanat ve eğitim alanında değişim programları, müzeler, edebi eserlerin çevirileri, radyo ve televizyon yayınları, yardım projeleri/kampanyaları gibi çok sayıda etkinlik alanını kapsamaktadır (Yıldırım, 2015, s. 3).

Kültürel Diplomasi Aracı Olarak Film Festivalleri

Kültürel diplomasi, bir devletin dış politikasını, hedeflerini ya da diplomasisini desteklemek üzere kültürünü (Mark, 2009, s. 32) ve kültürel ürünlerini kullanması olarak tanımlandığında sinema ve filmler etkili bir kültürel diplomasi aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diplomaside uluslararası iletişim biçimi olarak kültürün kullanımı ve kültürel değişim, sanat, bilim, müzik, eğitim, edebiyat, spor, iş dünyası, film vb. alanlarda gerçekleşmektedir. Kültürel diplomasi önemli araçlarından biri olan sinema, devletlerin kültürel mirasını diğer uluslara ve halklara tanıtmak için etkili uygulama alanlarından biridir. Manuela Fetter Nicoletti ve João Guilherme Barone Reis e Silva'ya (2021, s. 220) göre, kültürel unsurların uluslararası alanda artan önemi ve ulusal kültür ile küresel kültür arasındaki çatışmalar bağlamında, devletler kültürü dış politika çıkarlarını desteklemek ve uluslararası sistemde avantaj elde etmek için kullanmaktadır. Geniş erişim olanaklarıyla kültürel diplomasi en güçlü araçlarından biri olan filmler, eğlendirmekle birlikte, stereotipleri yıkmak, kültürel alışveriş yoluyla karşılıklı anlayışı teşvik etmek, ulusal kimliği/kültürü inşa etmek ve pekiştirmek için farklı düzeylerde sınırları aşan uzun bir geçmişe sahiptir (Lee, 2022, s. 95).

Kültürel diplomasi bir alt kümesi olan sinema diplomasi, kültürlerarası diyalogun filmler aracılığıyla kullanılmasına odaklanır. Dış politika ve sinema, İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında Soğuk Savaş döneminden bu yana uzun zamandır iç içe geçmiştir. Diplomasideki yerini son zamanlarda yeniden kazanan filmler, artık hükümetler ve film festivalleri tarafından "sinema diplomasi" olarak kullanılmaktadır. Bu doğrultuda, Avrupa'da film dağıtımına ve ulusal filmlerin karşılıklı gösterimine olanak sağlayacak festivaller düzenlenmiştir. Bu süreçte film festivalleri, kültürel eserlerin özgün ulusal bağlamından çıkartılıp diğer kültür çevrelerine yayılmasında önemli bir role sahip olmuştur. Bu nedenle film festivalleri, Hollywood yapımlarına alternatif sunmanın yanı sıra ulusal karakter ve fikirlere ilişkin farklı bir retoriği sergileme fırsatı olarak da görülmektedir (Herrschner, 2015, s. 127-128).

İkinci Dünya Savaşı'nın ardından ülkeler arası diplomasi yürütülmesinde sivil aktörler ön plana çıkmaya başlamıştır ve bu dönemde iletişim faaliyetleri önem kazanmıştır. Devletlerin savaş sonrası oluşan yeni dünya düzeninde kültürün önemini ve etkisini fark etmesiyle birlikte, birçok ülkede kültür bakanlıkları kurulmuş ve kültür ofisleri açılmaya başlanmıştır. Özellikle uluslararası film festivalleri, diplomatik süreçlerde ülkeler adına yürütülen önemli kültürel faaliyetleri oluşturmuştur. Bu anlamda, Avrupa'da Fransa (Cannes), Almanya (Berlin) gibi ülkelerde düzenlenen film festivallerinde devlet

desteği belirgin hale gelmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya, Berlin'de savaş izlerinin silinmesi ve Berlin'in Avrupa'nın önemli kültür merkezlerinden biri haline gelmesi için Berlin Film Festivalini düzenlemiştir. Sinema ve film festivallerinin, iletişim sürecinin hızlı olması ve eğlence faaliyeti olması, dolayısıyla daha geniş kitlelere ulaşılabilir olması nedeniyle kültürel diplomasi için kullanılışlı bir alan olmaktadır. Film festivallerinin sözü edilen nitelikleri hem farklı kültürler arasında diyaloga hem de etkileşime olanak sağlayarak katılımcılar için çekici hale gelmektedir. Diyalog olanağı, uluslararası film festivallerini yumuşak güç ile ortak paydada buluşturarak ülkeler için kendi kültürlerini tanıtma ve benimsetme fırsatını yaratmaktadır (Akçakaya, 2020, s. 108-109).

Bununla birlikte, film festivallerinin en tutarlı diplomatik özelliği, geniş bir insan ağını, yaratıcılığı ve sosyal meselelere yönelik ilgiyi sadece film yapma pratiği aracılığıyla bir araya getirmesidir (Fäęäräřan, 2014). Bill Nichols'a göre, film festivalleri sosyal ve kültürel temasa olanak sağlayan mekânlar olmalarının yanı sıra, "farklı kültürlerle açılan bir pencere" işlevine sahiptir. İzleyicinin deneyimi, kendilerini farklı bir kültüre kaptıran bir antropolog veya turistin deneyimine benzemektedir (Nichols, 1994, s. 16-17). Dolayısıyla film festivalleri, sinemayı ve alımlanma durumunu katılım ve farklılık deneyimiyle birleştirerek kolektif kimliklerin araçları haline gelmektedir (Herrschnner, 2015, s. 129). Bu anlamda sinema, bir ulusun kimliğini tercüme etmenin ana aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (Hecht, 1993'ten akt. Nicoletti and Reis e Silva, 2021, s. 224).

Film festivalleri, Hollywood film endüstrisinin ekonomik gücüne karşı bir alternatif oluşturmanın yanı sıra, yazarlık, yapım, gösterim, kültürel prestij ve tanınma gibi belirli unsurların meşrulaştırılmasında da kilit bir rol oynamıştır. Küresel film endüstrisinde önemli bir otorite olarak kabul edilen en iyi üç Avrupa film festivali Cannes, Venedik ve Berlin şehirlerinde kendi isimleriyle düzenlenmektedir. Kültürel diplomasi açasından bakıldığında film festivalinin rolü, aynı zamanda ulusun merkeziliğini ve kültürünü küresel ölçekte yeniden inşa etmektir. Bu anlamda Cannes Film Festivali, bu sürecin nasıl yürütüldüğüne dair önemli bir örneği oluşturmaktadır. Festival, sinemayı Fransız kültürel mirasının ayrılmaz bir parçası olarak sahiplenmeye çalışan yerli film endüstrisine yönelik hükümet desteği ile karakterize edilmektedir (Fäęäräřan, 2014, s. 5).

Sanat, edebiyat, film gibi kültürel ürünler, kültürel diplomasinin ülkeler arasındaki anlayışı artırmak, iş birliğini teşvik etmek ve genel olarak uluslararası ilişkileri güçlendirmek önemli araçlardır. Bu alanlar aracılığıyla insanlar arasında duygusal bağlar kurulabilmekte, ortak bir dil bulunabilmekte ve kültürler arası etkileşim artırılabilir. Bu bağlamda film festivalleri, sanatsal bir etkinlik olmanın yanı sıra düzenlendikleri şehirler açasından kültürel, ekonomik ve politik alana katkı sağlayan etkinliklerdir (Akçakaya, 2020; Herrschnner, 2015). Bununla birlikte, ulusal ve uluslararası film festivallerine mikro ölçekten bakıldığında, farklı ülkelere katılan ve önemli ödülleri kazanan yönetmenler ve oyuncular da kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilebilir. Sözü edilen aktörlerin film festivallerinde elde ettikleri başarılarla kendi ülkelerini başka ülke halklarına tanıtma ve görünür kılma potansiyeline sahip oldukları ileri sürülebilir.

Kültürel Diplomasi Bağlamında Nuri Bilge Ceylan'ın Uluslararası Ödüllü Filmlerinin Değerlendirilmesi

Yeni Türk sinemasının kurucularından ve temsilcilerinden biri olarak kabul edilen Nuri Bilge Ceylan, az sayıda eser vermiş olmasına karşın Türk sinema tarihinde önemli bir yer edinmiştir. Ceylan, kendine özgü oluşturduğu sinema diliyle auteur olarak adlandırılabilir bir yönetmendir (Çapan, 2009). Bu özelliğini ulusal ve uluslararası düzeyde aldığı sayısız ödülle somutlaştırmış olan Ceylan, elde ettiği

başarılarla Türk sinemasının küresel ölçekte görünürlüğünün sağlanmasında önemli bir işleve sahip olmuştur (Atam, 2010). Ceylan, son yıllarda Türk sineması üzerine yabancı dilde pek çok kitabın basılmasında ve uluslararası alanda çeşitli çalışmalar yapılmasında da öncü rolü üstlenmiştir (Özyazıcı, 2019, s. 72).

Boğaziçi Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümünde eğitim gördüğü sırada fotoğrafçılıkla ilgilenmesi ve bu alanda yaptığı çalışmalarla ismini duyuran Ceylan'ın çalışmaları, 1980'lerde dönemin nitelikle kültür-sanat dergilerinde yayınlanmıştır. Sinema alanına 1990'ların başlarında atılan Ceylan, 1995 yapımı *Koza* isimli ilk kısa filmiyle 48. Cannes Uluslararası Film Festivali'nin Kısa Film Yarışması bölümünde dünya prömiyerini yapmış ve bununla birlikte 17 uluslararası film festivaline katılmıştır. Filmlerinin yapımında tüm süreçleri bizzat kendisi yürüten Ceylan, ilk uzun metrajlı filmi *Kasaba* (1997) ile eleştirmenlerin ve sinemaseverlerin dikkatini çekmiş (Parsa, 2012) ve bununla birlikte dünya çapında tanınmasının ilk adımlarını da atmıştır. Ceylan, bu başarısını 1999'da *Mayıs Sıkıntısı* isimli filmiyle de sürdürerek, ulusal ve uluslararası çok sayıda festivalden ödüller kazanmış ve özellikle yurtdışında büyük övgüyle karşılanmıştır (Parsa, 2012).

Sinema alanında eserler ortaya koymadan önce fotoğraf alanında çalışan Ceylan için fotoğraf önemli bir yere sahiptir. Öyle ki, fotoğraflarındaki yalın anlatı yapısı sinemasına da yansımıştır. Filmlerinde minimalist öğeler, sade biçim, doğanın kendi akışı içerisindeki anlatımı ve estetiği merkezi konumdadır. Sadelik ve doğallık, tanınmamış amatör oyuncuların kullanımından ışık ve dekora kadar filmlerinin her bir sürecinde kendini göstermektedir (Öztürk, 2014). Bununla birlikte, Ceylan'ın filmlerinin karakteristik yapısında dinginlik/sakinlik öne çıkan bir özelliktir (Atam, 2010, s. 119-120). Nuri Bilge Ceylan sinemasının genel özellikleri şöyle özetlenebilir (Yetimova ve Aslan, 2018, s. 75-76):

- a) Farklı zaman ve mekânların karmaşık biçimlerde iç içe geçmişliği; ulus ötesi anlatılar.
- b) Fotoğrafa benzeyen sinema pratiği; panoramik mekân görüntüleri, yakın plan yüz ifadeleri, sözden çok davranışlar, mevsimsel/zamansal zıtlıklar.
- c) Kişilikleri güçlü insanlarla çalışmayı tercih etmesi.
- d) Dostoyevski, Çehov, Sait Faik vb. Rus ve Türk edebiyatının etkilerinden izler taşıması.
- e) Omer Bayev, Cacankaya, Kaley Richard, Andrei Tarkovsky, Robert Bresson, Michelangelo Antonioni, Yasujirô Ozu, Robert Bresson, Ingmar Bergman gibi dünya sinemasının önemli yönetmelerinden etkilenmiş olması.
- f) Amatör ve profesyonel oyuncularla birlikte çalışması.
- g) Filmlerinde doğanın ve doğal seslerin öne planda olması.
- h) Alternatif fikirlere açıklık (Setçinin fikirleri bile önemlidir) ve serbest çağrışım yöntemi.
- i) Anadolu'yu ve Türk insanını köylülük, taşralılık ve kentlilik üçgeninde anlatma.
- j) Filmlerinde mekân olarak Anadolu'nun ve İstanbul'un ilginç yerlerinin seçilmesi. *Koza*, *Kasaba* ve *Mayıs Sıkıntısı* Çanakkale'de, *Uzak* (2002) İstanbul'un Beyoğlu, Cihangir ve çevresinde, iklimler İstanbul, İzmir ve çevresi (Selçuk ilçesi) ile Ağrı'da, *Üç Maymun* yine İstanbul

Yedikule’de, Bir Zamanlar Anadolu’da Kırşehir ile Yozgat ve çevresinde (Kırıkkale ili Keskin ilçesi), Kış Uykusu Nevşehir-Ürgüp yöresinde ve son olarak Ahlat Ağacı da Çanakkale’nin köylerinde ve son filmi Kuru Otlar Üstüne ise Erzurum’un Karayazı ilçesinde çekilmiştir.

Ceylan sinemasının bir diğer özelliği de az sayıda film üretmiş olmasına karşın hemen hemen tüm filmlerinin birçok ulusal ve uluslararası film festivallerinden çok sayıda ödül kazanmış olmasıdır. Bu durum, Ceylan’ın dünya çapında sinema çevreleri tarafından yakından takip edilmesini de beraberinde getirmiştir. Ceylan’ı sinema dünyasında ön plana çıkaran bir diğer belirleyici unsur da sunduğu içeriğin ve sinematografisinin evrensel bir dile sahip olmasıdır. Dünya sineması ile edebiyatını yakından takip eden bir yönetmen olarak Ceylan’ın filmlerinde yerel ile evrensel bir arada yer almaktadır (Yetimova ve Aslan, 2018, s. 73). Ceylan, 1990’ların ortasından itibaren biri kısa olmak üzere toplam 10 filmin yapımını gerçekleştirmiştir. Filmleri, özellikle başta Cannes olmak üzere yurt dışındaki önemli birçok festivalde gösterime girmiştir.

Yöntem

Ulusal ve uluslararası düzeyde bilim, sanat, spor, kültür vb. alanlarda başarılar gösteren ülkeler, diğer ülkelerin ve halkların ilgisiyle karşılaşmakta ve medyanın etkisiyle başarıları kısa sürede dünya genelinde yayılarak o ülkenin “kendi hikayesini” anlatabilmesinin aracı haline gelmektedir (Özkan, 2015, s. 21). Bu anlamda, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen film festivallerinin Türk sinemasının ve Türkiye’nin görünürlüğünü artırması bakımından diplomaside önemli bir role sahip olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte, film festivallerinde yönetmenlerin ve filmlerinin elde ettikleri başarılar ve ödüller de kültürel diplomasi faaliyetlerinin önemli bir aracı olarak değerlendirilebilir. Literatürde kültürel diplomasi ve sinema alanında yapılan çalışmalara bakıldığında uluslararası başarılarla sahip yönetmenlerin kültürel diplomasi bağlamında değerlendirilmesi yönünde bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu kapsamda, çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu kapsamda, yurt dışındaki uluslararası film festivallerinde ödüller kazanmış Türk film ve yönetmeninin kültürel diplomasi alanındaki rolünü konu edinen bu çalışma, Türk yönetmen, senarist ve yapımcı Nuri Bilge Ceylan’ın ve filmlerinin Türkiye’nin kültürel diplomasisine katkısını araştırmayı amaçlamıştır. Bu temel amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Nuri Bilge Ceylan’ın filmleri yurt dışında hangi uluslararası film festivallerine katılmıştır?
2. Nuri Bilge Ceylan’ın filmleri yurt dışında katıldığı film festivallerinde kaç ödül kazanmıştır?
3. Nuri Bilge Ceylan’ın ödül kazanmış filmleri kaç ülkede gösterime girmiştir?
4. Yabancı dildeki internet sitelerinde Nuri Bilge Ceylan ve filmleriyle ilgili yayınlanmış röportaj ve inceleme türündeki içeriklerin sayısı ne kadardır?

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Betimsel analiz, ayrıntılı çözümlene gerektirmeyen verilerin işlenmesinde kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 255). Betimsel analizde veriler önceden belirlenmiş temalara göre sınıflandırılarak verilere ilişkin bulgular özetlenir ve yorumlanır (Baltacı, 2019, s. 379). Çalışma kapsamında elde edilen veriler, doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı, görsel vb. materyallerden verilerin elde edilmesini ve yorumlanmasını sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Çalışmada Nuri Bilge Ceylan’ın uluslararası

alandaki başarıları ve görünürlük düzeyi ile ilgili veriler, “katıldığı film festivalleri ve kazandığı ödüller”, “filmlerin gösterime girdiği ülkeler” ve “filmlere ilişkin yabancı dilde yayınlanan inceleme ve röportaj yazıları” olmak üzere dört kategori çerçevesinde ortaya konmuştur. Sözü edilen kategorilerle ilgili veriler, Ceylan’ın resmi internet sitesi www.nuribilgeceylan.com adresinden elde edilmiştir. Nuri Bilge Ceylan, dünyaca en tanınmış, eserleri dünya genelinde en fazla izlenen, yurtdışına açılma noktasında en ileri noktalara ulaşmış ve dünya festivallerinde en fazla ödül almış Türk yönetmen olması (Atam, 2010, s. 3) nedeniyle çalışma kapsamına alınmıştır.

Çalışmada yönetmen Nuri Bilge Ceylan’ın filmlerinin kültürel diplomasiye katkısı, Ceylan’ın uluslararası alanda elde ettiği başarılar ve görünürlük düzeyi doğrultusunda değerlendirilmiştir. Dolayısıyla Ceylan’ın filmlerinin ve filmlerle ilgili inceleme ve röportajların içeriklerine yönelik çözümleme yapılmamıştır. Diğer taraftan, çalışmanın konusuyla ilişkili olduğu için Ceylan’ın filmleri yalnızca yurt dışında katıldığı film festivalleri kapsamında ele alınmış ve Türkiye’de düzenlenen ulusal ve uluslararası nitelikteki film festivallerindeki başarıları çalışmaya dahil edilmemiştir. Çünkü dış politikanın uygulama alanı olan kültürel diplomasi, ülkelerin kültür, sanat, eğitim, dil gibi yumuş güç unsurları aracılığıyla başka ülkelerin kamuoyunda kendilerini tanıtmalarına yönelik faaliyetleri kapsamaktadır.

Bulgular

Diplomasinin bir yönü olarak kültürel diplomasi, bir ülkenin imajını ve diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmek için güçlü bir araç olma potansiyeline sahiptir (Mark, 2009, s. 30). Özellikle uluslararası film festivalleri, diplomatik süreçlerde ülkeler adına yürütülen önemli kültürel faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu anlamda, başta Cannes, Berlin, Venedik olmak üzere diğer Avrupa (Locarno, San Sebastian, Rotterdam, Sundance, Toronto, Karlovy Vary) film festivalleri ulusal sinemaların ve genç yönetmenlerin küresel ölçekte tanınmasında önemli bir işleve sahip olmuştur. Türk sinema tarihinde 1960’tan günümüze kadar birçok yönetmen filmleriyle önemli yurt dışı film festivallerine katılmıştır. Bu anlamda Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın da desteğiyle Türk filmlerinin yurtdışı festivallere katılımı giderek artmıştır. Bakanlık, 2004-2018 yılları arasında Türk sinema sektörüne toplam 430 milyon lira destek sağlarken, bu miktarın büyük bir bölümü 2017 yılında (55,7 milyon) verilmiştir (Anadolu Ajansı, 2018). Bu dönemde Nuri Bilge Ceylan’ın birçok filmi (İklimler 2006, Üç Maymun 2008, Kış Uykusu 2014, Ahlat Ağacı 2018) de Bakanlıktan önemli miktarda yapım desteği almıştır. O dönemde Kış Uykusu 2 milyon lira ve Ahlat Ağacı 750 bin lira ile Bakanlıktan en fazla destek alan filmler olmuştur (hürriyet.com.tr, 2013; Vural, 2017)

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2000’li yıllarda sinemaya sağladığı katkılar, Türk sinemasının diğer ülke sinemalarıyla yarışabilmesi ve sinemanın gelişimi adına önemli girişimler olarak kabul edilmektedir (Yetkiner, 2019, s. 55). Bakanlık tarafından 5224 sayılı Kanun kapsamında, proje desteği, yapım desteği ve yapım sonrası desteği verilmektedir (Ökten, 2022, s. 115). Kanun çerçevesinde 2019 yılında yapılan değişikliklerle destekleme kriterleri detaylandırılmış, belgesel, animasyon film, ilk uzun metraj film, ortak yapım gibi çeşitli kategoriler için destek türlerini çoğaltılmıştır (Diker, 2020, s. 150). Filmlere verilen destekler, ilgili yasa ve yönetmenlikler çerçevesinde belirli koşullara bağlanmış olup, Bakanlık tarafından verilen desteklerin festivallerden ödül alma şartıyla geri alınmaması (Yetkiner, 2019, s. 54) yönetmenlerin yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen festivallere katılmasında teşvik edici olmaktadır.

Türkiye’de sanat sinemasının yaygınlaşmasında devlet desteklerinin önemli bir payının olduğunu söylemek mümkündür. Bu kapsamda 1990’larda sanat sineması alanında 87 filmde 38’i; 2000-2009 arasında 128 filmde 71’i ve 2010-2020 yılları arasında 239 filmin 134’ü Kültür ve Turizm Bakanlığı

tarafından desteklenmiştir. Diğer taraftan festivaller, sanat filmlerinin geniş izleyici kitlesiyle buluşabilmesi açısından önemli bir işleve sahiptir. Türk sanat sinemasında 2010-2020 yılları arasında, 181 filminden 100'ü ulusal ya da uluslararası festivallerde gösterim yapmıştır. Sözü edilen filmlerden 75'i ulusal, 29'u ise uluslararası film festivallerinden ödül kazanmıştır (Saydam, 2022, s. 194-195).

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2005-2020 yılları arasında 399 yönetmen ve 523 yapım şirketinin (mükerrer projeler hariç) 596 filmi, uzun metrajlı film yapım desteği almıştır. Bakanlık, 15 yılda toplam 627 adet uzun metrajlı film yapımı için 237 milyon 750 bin liralık destek vermiştir. Destek alarak yapımı gerçekleşen 103 filmin Berlin, Cannes, Venedik gibi ünlü film festivallerinde çeşitli başarılar elde etmiştir. Bu kapsamda 6'şar kez destek alan Derviş Zaim ve Zeki Demirkubuz en fazla desteklenen yönetmenler olmuştur. Erden Kıral, Nuri Bilge Ceylan, Reha Erdem, Semih Kaplanoğlu, Tayfun Pirseliimoğlu ve Yüksel Aksu ise 5'er kez destek almışlardır (Diker, 2020, s. 151-152). Bakanlık tarafından 2020 yılında, sinema sektörüne 30 proje için 23 milyon 175 bin lira destek sağlanmıştır. Bu kapsamda Nuri Bilge Ceylan'ın Kuru Otlar Üstüne filmine 2 milyon lira destek verilmiştir. Bakanlık destekleri kapsamındaki ilk uzun metrajlı film yapım desteğini daha önce alan Emin Alper, Tolga Karaçelik, Kaan Müjdecı, Ali Özel, Mahmut Fazıl Coşkun, Vuslat Saraçoğlu gibi yönetmenler yurtiçi ve yurtdışı birçok festivalden ödüller kazanmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 28 Mart 2020). Sinema sektörüne 2021 yılı içerisinde ise 356 proje için toplam 65 milyon 450 bin lira destek sağlanmıştır. Desteklenen projeler arasında uluslararası festivallerde ödüller kazanmış yönetmenlerin filmleri yer almıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 16 Ekim 2021).

Daha önce Bakanlıktan aldıkları ilk uzun metrajlı sinema film desteğiyle birçok yönetmen çektikleri filmlerle Sundance, Berlin, Venedik, Moskova, Saraybosna, Varşova ve Tokyo gibi dünyanın en önemli film festivallerinde başarılar elde etmişlerdir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 09 Nisan 2022). Bakanlık tarafından 2023 yılının sonunda 11 sinema projesine verilen 46 milyon 500 bin lira destek ile 2023 yılında sinema sektörüne sağlanan toplam destek miktarı 145 milyon liraya ulaşmıştır (Kültür ve Turizm Bakanlığı, **28 Aralık 2023**). Bakanlık destekli filmlerin bir bölümü ortak yapım olmakla birlikte, bazı ortak yapımlar Eurimages gibi uluslararası fonlardan destek almıştır (Okur, 2020). Türk sinemasının 1990'da katıldığı Eurimages üyeliğinin 30 yıllık tarihinde (1990-2018), toplam 92 filmin desteklendiği ve sözü edilen filmlerin büyük bir bölümünün (85 film ve 56 farklı yönetmen) yapımcı-yönetmen tarafından çekilen sanat filmleri olduğu görülmektedir. Bu anlamda Nuri Bilge Ceylan, Yeşim Ustaoglu, Ferzan Özpetek, Ömer Kavur, Canan Gerede, Ali Özgentürk, Erden Kıral, Emin Alper, Eurimages'tan birçok kez destek alan yönetmenler olarak öne çıkmaktadır (Turan, 2020, s. 111-114).

Nuri Bilge Ceylan, 1993'ün sonlarında, bir kısmını Rusya'dan getirdiği, bir kısmını da TRT'nin verdiği son kullanma tarihi geçmiş filmlerle ilk filmi olan Koza'yı çekmiştir. Film, tamamlandığı yıl 1995'te Cannes Film Festivali'nde gösterilmiş ve Cannes'da yarışmaya seçilen ilk Türk kısa filmi olmuştur. Ardından Koza'nın (1995) devamı sayılabilecek ve "taşra üçlemesi" olarak nitelendirilen Ceylan'ın üç uzun metrajlı filmi Kasaba (1997), Mayıs Sıkıntısı (1999) ve Uzak (2002) da başta Berlin ve Cannes Film Festivali olmak üzere birçok yurt dışı film festivaline katılarak ödüller almıştır.

Ceylan'ın ilk uzun metrajlı filmi Kasaba, Berlin, Tokyo, Nantes, Fransa ve Köln'de katıldığı film festivallerinden toplamda 6 ödülle dönerken, Mayıs Sıkıntısı 2000'de Berlin Film Festivali'nin resmi seçkinde yer almıştır. Bununla birlikte film, 2000-2001 yılları arasında Mısır, Belçika, İran, Arjantin, Singapur, Lübnan, Tayland, İspanya, İtalya ve Fransa'da düzenlenen film festivallerine katılmıştır. Bu kapsamda İtalya'da iki ve Fransa'da üç olmak üzere katıldığı toplam 13 festivalde çeşitli kategorilerde 16 ödül kazanmıştır.

Uzak ise 2003 Cannes Film Festivali'nde aldığı Jüri Büyük Ödülü ile Ceylan'ın uluslararası alanda ismini duyuran film olmuştur. Rotterdam Film Festivali bünyesindeki Hubert Bals Fund kapsamında önemli miktarda fon alan Uzak, Ceylan'ın Avrupa'daki sanat sineması kurumlarıyla uzun süreli ilişki kurmasında da dönüm noktası olmuştur. Cannes sonrasında 23'ü uluslararası olmak üzere toplam 47 ödül alan Uzak, Türk sinemasının en fazla ödül kazanan filmi olmuştur. Sözü edilen üç filmde yakın arkadaşlarını, akrabalarını ve ailesini oyuncu olarak kullanan Ceylan, görüntü yönetimi, ses tasarımı, yapımcılık, kurgu, senaryo ve yönetmenlik olmak üzere filmlerin üretim sürecinin bütün aşamalarında kendisi yer almıştır.

Tablo 1. Nuri Bilge Ceylan Filmlerinin Yurtdışı Film Festivallerinde Kazandığı Ödüller

Filmin Adı	Festival Adı	Ülke	Ödül
Koza (1995)	1995 48. Cannes Uluslararası Film Festivali	Fransa	Kısa Film Yarışması'na davet edilen ilk Türk kısa filmi.
Kasaba (1997)	1998 Berlin Uluslararası Film Festivali	Almanya	- Caligari Ödülü
	1998 Tokyo Uluslararası Film Festivali	Japonya	- Tokyo Gümüş Ödülü
	1998 Nantes Uluslararası Film Festivali	Fransa	- Jüri Özel Ödülü
	1999 Premier Plans Film Festivali	Fransa	- Jüri Özel Ödülü
	1999 Köln Film Festivali	Almanya	- En İyi Film - En İyi Görüntü Yönetmeni
Mayıs Sıkıntısı (1999)	2000 Berlin Film Festivali	Almanya	Resmi seçkiye girdi.
	2000 Alexandria Uluslararası Film Festivali	Mısır	- Jüri Özel Ödülü - En İyi Erkek Oyuncu Ödülü - En İyi Kurgu
	2000 Brüksel Akdeniz Film Festivali	Belçika	- En İyi Film
	2000 Forum de Cinema	Strasbourg, Fransa	- Don Kişot Ödülü
	2000 Avrupa Film Ödüülleri	Fransa	- Avrupa Eleştirmenler Ödülü
	2001 Premier Plans Film Festivali	Fransa	- En İyi Film (Grand Prix) - Altyazı Özel Ödülü
	2001 Fajr Film Festivali	Tahran, İran	- Jüri Özel Ödülü
	2001 Bergamo Film Festivali	İtalya	- Gümüş 'Rosa Camuna'
	2001 Buanes Aires Film Festivali	Arjantin	- En İyi Yönetmen
	2001 Singapur Film Festivali	Singapur	- Jüri Özel Ödülü
	2001 Beyrut Film Festivali	Lübnan	- En İyi Yönetmen
	2001 Bangkok Film Festivali	Tayland	- En İyi Senaryo
	2001 MedFilm Festivali	Roma, İtalya	- En İyi Sanatsal İfade
2001 Mallorca Film Festivali	İspanya	- Jüri Özel Ödülü	
Uzak (2002)	2003 56. Cannes Film Festivali	Fransa	- Jüri Büyük Ödülü - En İyi Erkek Oyuncu
	2003 Cinemaya Film Festivali	Hindistan	- En İyi Film

	2003 FIPRESCI Büyük Ödülü	Almanya	- Yılın En İyi Filmi
	2003 Cinemanila Film Festivali	(Filipinler)	- En İyi Film Büyük Ödülü (Lino Brocka Ödülü)
	2003 Film Camera Festival	Makedonya	- Jüri Özel Ödülü
	2003 Mid East Film Festival	Beyrut, Lübnan	- En İyi Film - En İyi Senaryo
	2003 Chicago Film Festival	ABD	- Silver Hugo
	2003 Montpellier Film Festival	Fransa	- Golden Antigone (En İyi Film dalında) - Eleştirmen Ödülü
	2003 Black Nights Film Festival	Estonya	- Estonyalı Eleştirmenler Ödülü
	2004 Trieste Film Festivali	İtalya	- Premio Trieste (En İyi Film dalında)
	2004 Mexico City Film Festivali	Meksika	- En İyi Yönetmen - En İyi Görüntü
	2004 Singapore Uluslararası Film Festivali	Singapur	- En İyi Film - En İyi Yönetmen - En İyi Erkek Oyuncu (Mehmet Emin Toprak)
	2004 'France Culture' Radyosu Ödülleri	Fransa	- Yılın En İyi Yönetmeni
	2004 Durban Uluslararası Film Festival	Güney Afrika	- Jüri Özel Ödülü
	2004 Indiewire'in Yabancı Dilde Film Anketi	ABD	- En İyi İkinci Film - En İyi İkinci Yönetmen
	2004 Time Out Eleştirmenlerinin Anketi	İngiltere	- Yılın En İyi Filmi
İklimler (2006)	2006 59. Cannes Film Festivali	Fransa	- FIPRESCI Yarışma Ödülü
	2006 The South Film Festivali	Norveç	- FIBRESCI Ödülü - Oslo Sinema Ödülü
	2006 The World Film Festivali	Tayland	- En İyi Görüntü Yönetmeni
	2006 Bastia Film Festivali	Korsika, Fransa	- Jüri Özel Ödülü
	2006 Black Night Film Festivali	Estonya	- En İyi Yönetmen - Don Kişot Ödülü
	2007 Skip City Film Festivali	Japonya	- En İyi Film
	2007 Cinedays	Makedonya	- En İyi Yönetmen
Üç Maymun (2008)	2008 61. Cannes Film Festivali	Fransa	- En İyi Yönetmen
	2008 Osian's Cinefan Film Festivali	Hindistan	- En İyi Yönetmen
	2008 "Manaki Kardeşler" Film Kamera Festivali	Makedonya	- Mosfilm Ödülü - Özel Mansiyon
	2008 Haifa Film Festivali	İsrail	- En İyi Film (Golden Anchor)
	2008 Asya Pasifik Sinema Ödülleri	Avustralya	- En İyi Yönetmen

Bir Zamanlar Anadolu'da (2011)	2009 RiverRun Film Festivali	ABD	- En İyi Film - En İyi Kadın Oyuncu (Hatice Aslan)
	2009 Durres Film Festivali	Arnavutluk	- En İyi Balkan Filmi
	2009 Council Europe	Fransa	- En İyi Film
	2009 City of Paris	Fransa	- La Grande Médaille de Vermeil*
	2010 Bangkok Film Festivali	Tayland	- Lotus Ödülü*
	2011 64. Cannes Film Festivali	Fransa	- Jüri Büyük Ödülü
	2011 Karlovy Vary Film Festivali	Çek Cumhuriyeti	- NETPAC Ödülü
	2011 Haifa Film Festivali	İsrail	- En İyi Film (Altın Çıpa)
	2011 São Paulo Film Festivali	Brezilya	- Eleştirmenler Büyük Ödülü
	2011 Cinemanila	Filipinler	- En İyi Yönetmen
	2011 Asya Pasifik Sinema Ödülleri	Avustralya	- Jüri Büyük Ödülü - En İyi Yönetmen - En İyi Görüntü Yönetmeni
	2011 Dubai Film Festivali	Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)	- Jüri Özel Ödülü - En İyi Görüntü Yönetmeni
	2012 Dublin Uluslararası Film Festivali	İrlanda	- En İyi Yönetmen
	2012 Sofya Film Festivali	Bulgaristan	- Sofya Ödülü *
	2012 65. Cannes Film Festivali	Fransa	- Carrosse d'Or
	2012 Durban Uluslararası Film Festivali	Güney Afrika	- En İyi Senaryo - En İyi Görüntü Yönetmeni
	2012 Daily Halfway Awards	Hollywood, ABD	- En İyi Yönetmen - En İyi Görüntü Yönetmeni
	2012 Haifa Uluslararası Film Festivali	İsrail	- FIPRESCI Ödülü
Kış Uykusu (2014)	2014 67. Cannes Film Festivali	Fransa	- Altın Palmiye - FIPRESCI Ödülü
Ahlat Ağacı (2018)	2018 71. Cannes Film Festivali	Fransa	Dünya prömiyeri
Kuru Otlar Üstüne (2023)	2014 76. Cannes Film Festivali	Fransa	- En İyi Kadın Oyuncu (Merve Dizdar)

* Bu ödüller, Ceylan'a yaşam boyu başarısından dolayı verilmiştir.

Kaynak: <https://www.nuribilgeceylan.com/movies.php>

Ceylan'a 2006 yılında Cannes'ta FIPRESCI⁴ ödülünü kazandıran filmi *İklimler* (2006), 2006-2007 yılları arasında belirli dönemlerde Norveç, Tayland, Korsika, Estonya, Japonya ve Makedonya'da düzenlenen film festivallerinde çeşitli kategorilerde 9 ödül almıştır. Fransa ve Türkiye ortak yapımı olan *İklimler*'in yapımında Pyramide Production, Nuri Bilge Ceylan (NBC) Film, IMAJ Post Production, C.O.

⁴ Uluslararası Film Eleştirmenleri Federasyonu (FIPRESCI), farklı ülkelerden profesyonel film eleştirmenlerinden ve sinema yazarlarından oluşan ulusal örgütlerin aynı çatı altında birleştiği bir kurumdur. Genellikle film festivalleri kapsamında ödüller dağıtan FIPRESCI, bu ödülleri festivallerde yarışan veya gösterilen filmler arasından gelecek vadeden sinemacıların filmlerine teşvik amaçlı verilmektedir (Wikipedia, 2024a).

Production Ltd. şirketleri yer alırken, dağıtımını uluslararası şirket Imovision gerçekleştirmiştir (Wikipedia, 2024b).

İki yıl aradan sonra Ceylan, Üç Maymun (2008) filmi ile 61.Cannes Film Festivalinde bu kez en iyi yönetmen ödülüne layık görülmüştür. Türkiye, Fransa, İtalya ortak yapımı olan film, 2009 yılında 81. Akademi Ödülleri'nde (Oscar) yabancı film dalında Türkiye adına yarışarak bu dalda gönderilen 65 film arasından ilk dokuza kalmayı başaran ilk Türk filmi olmuştur. Ceylan, aynı yıl Cannes'ta ana yarışmada jüri üyesi olarak da yer almıştır. Türkiye, Fransa, İtalya ortak yapımı olan Üç Maymun, Cannes dışında Hindistan, Makedonya, İsrail, Avustralya, ABD, Arnavutluk, Fransa ve Tayland'daki 9 film festivalinden 11 ödül kazanmıştır.

Üç yılın ardından, Bir Zamanlar Anadolu'da (2011) filmi için Cannes'a tekrar dönen Ceylan, bir kez daha Jüri Büyük Ödülü'nü kazanmıştır. Film, Çek Cumhuriyeti, İsrail, Brezilya, Filipinler, Avustralya, Birleşik Arap Emirlikleri, İrlanda, Bulgaristan, Fransa, Güney Afrika, ABD ve İsrail gibi geniş bir coğrafyada katıldığı festivallerden çeşitli kategorilerde 17 ödülle dönmüştür. Bir Zamanlar Anadolu'da, TRT'nin de katkısıyla Bosna-Hersek ve Türkiye ortaklığında yapımı gerçekleştirilmiştir (TRT Haber, 2012).

Ceylan, 2014 yılında Kış Uykusu (2014) filmiyle 67. Cannes Film Festivali'nde en büyük ödül olan Altın Palmiye ödülünü almıştır. Dolayısıyla Ceylan, 1982 yılında Yılmaz Güney'in Yol filminden sonra Cannes'taki ikinci en büyük başarıyı Türk sinema tarihine yazdırmıştır. Bununla birlikte FIPRESCI ödülü alan film, uluslararası sinema çevreleri tarafından da takdirle değerlendirilmiş ve birçok Avrupa ülkesinde gösterime girmiştir. Kış Uykusu, yönetmenin yapım şirketi olan NBC Film ile Türkiye'den Zeyno Film, Almanya'dan Bredok Film Production ve Fransa'dan Memento Films ortak yapımı olarak çekilmiştir. Eurimages'dan 450 bin Euro destek alan film, Rotten Tomatoes ve Metacritic gibi uluslararası eleştiri ve değerlendirme sitelerinde yüksek puan alarak evrensel beğeniye sahip film olarak değerlendirilmiştir⁵

Ceylan'ın Türkiye ile Fransa, Bulgaristan, Almanya, Bosna-Hersek, Makedonya ortak yapımı filmi Ahlat Ağacı (2018), ilk gösterimini Cannes Film Festivali'nde yaparak yarışmış ancak herhangi bir ödül alamamıştır. Fransa'da animasyon, belgesel ve kurmaca uzun metrajlı filmlerin ortak yapımcılığını yürüten Arte France Cinema şirketinin maddi destek sağladığı⁶ filmin gösterime girdiği 13 ülke (Türkiye dahil) arasında en fazla Fransa'da izlenerek 720 bin 373 dolar ve dünya çapında ise 1 milyon 696 bin gişe hasılatı elde etmiştir⁷

Sinema alanında hem sanat sineması yönetmenlerinin ve genç yönetmenlerin geniş kitlelerce tanınması hem de ülke sinemalarının gelişimi ve tanıtımı bakımından film festivalleri önemli bir işleve sahiptir. İran sineması örneğinde olduğu gibi, dünya sinemasında bilinen yeni yönetmenlerin çoğu festivaller aracılığıyla tanınmıştır. Bir ülkenin ve yönetmenin ismini duyurması film festivalleri sayesinde gerçekleşmektedir. Diğer taraftan, ulusal ve/veya uluslararası festivallerde öne çıkan yönetmenlerin seyirciyle daha kolay buluştuğu dile getirilmektedir. Aynı zamanda festivaller, filme değer katarak tanınmasına ve özellikle ödüllü filmlerin dünyanın başka ülkelerinde ve festivallerinde izlenmesine olanak sağlamaktadır (Yetkiner, 2019, s. 89). Dolayısıyla prestijli festivallerde kazanılan ödüller de filmlerin ulusal ve uluslararası alanda gösterim ve dağıtım ağının genişlemesinde etkili olmaktadır. Bu bağlamda, Nuri Bilge Ceylan'ın dünya çapında tanınan Türk yönetmen konumuna gelmesinde hemen

⁵ <https://www.metacritic.com/movie/winter-sleep>; https://www.rottentomatoes.com/m/kis_uykusu

⁶ <https://www.europeanproducersclub.org/artefrance>

⁷ https://www.boxofficemojo.com/title/tt6628102/?ref_=bo_se_r_1

hemen tüm filmlerinin çok sayıda uluslararası ödül kazanmasının ve özellikle Cannes'taki başarılarının etkili olduğunu söylemek mümkündür. Ceylan'ın 6 filmi, yurt dışındaki festivallere katıldıktan sonra öncelikle Türkiye'de olmak üzere birçok ülkede gösterime girmiştir (Bkz. Tablo 2). Filmlerin aldığı ödüllerin sayısı ve büyüklüğü arttıkça filmlerin gösterime girdiği ülke sayısının da arttığı görülmektedir. Bu bağlamda, Cannes'ta festivalin en büyük ödülünü alan Kış Uykusu'nun Ceylan'ın ödüllü diğer filmlerinden daha fazla sayıda ülkede gösterildiğini söylemek mümkündür.

Tablo 2. Nuri Bilge Ceylan Filmlerinin Yurtdışında Gösterime Girdiği Ülkeler

Filmin Adı	Ülkeler
Mayıs Sıkıntısı (1999)	Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Norveç, Fransa, Arjantin, Uruguay, Şili, İsviçre, Meksika, Yunanistan, Danimarka
Uzak (2002)	Fransa, İngiltere, ABD, İtalya, Portekiz, Yunanistan, İspanya, Avusturya, Hollanda, Lüksemburg, İsviçre, Belçika, Kanada, Güney Kore, Almanya,
İklimler (2006)	Fransa, İngiltere, İtalya, Yunanistan, İspanya, Avusturya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Brezilya, Portekiz, ABD, Norveç, Polonya, Almanya
Üç Maymun (2008)	Fransa, İtalya, İngiltere, İrlanda, ABD, Almanya, Hollanda, Portekiz, Kanada, Hindistan, İsrail, Tayvan
Bir Zamanlar Anadolu'da (2011)	Yunanistan, Fransa, BDT (Rusya, Ukrayna, Belarus, Moldavya, Ermenistan, Azerbaycan, Kırgız, Tacik, Türkmen, Özbek, Estonya, Letonya, Litvanya), ABD, Almanya, Hollanda, İsviçre, Kanada, Polonya, İngiltere, İrlanda, Avustralya, Yeni Zelanda, İtalya
Kış Uykusu (2014)	Fransa, İsviçre (Fransızca konuşulan), Belçika, Rusya + BDT (Ukrayna, Belarus, Moldavya, Ermenistan, Azerbaycan, Kırgız, Tacik, Türkmen, Özbek, Estonya, Letto, Litvanya), Hollanda, İtalya, İspanya, Çek Cumhuriyeti, Slovakya, İsrail, Polonya, Avustralya, Yeni Zelanda, Birleşik Krallık, Norveç, İsviçre (Almanca konuşulan), Danimarka, Hong Kong, Meksika, İsveç, ABD, Tayvan, Portekiz, Kanada, Macaristan, Quebec, Romanya, Baltıklar, Avusturya, Orta Doğu, Arjantin, Şili, Uruguay, Paraguay, Güney Kore, Brezilya, Japonya
Ahlat Ağacı (2018)	Fransa, İtalya, İngiltere, Romanya, Portekiz, Bulgaristan, Litvanya, İzlanda, Hollanda, İspanya
Kuru Otlar Üstüne (2023) ⁸	Fransa, Portekiz, Romanya, Litvanya, İtalya

Kaynak: <https://www.nuribilgeceylan.com/movies.php>

Ceylan'ın filmlerinin dünya çapında izlenme sayılarına bakıldığında, Box Office Mojo'nun verilerine göre Uzak 767 bin 337 dolar, İklimler 1 milyon 385 bin dolar, Üç Maymun 1 milyon 977 bin 780 dolar, Bir Zamanlar Anadolu 2 milyon dolar, Kış Uykusu 4 milyon dolar, Ahlat Ağacı 1 milyon 696 bin dolar ve Kuru Otlar Üstüne ise 2 milyon 243 bin 392 dolar gişe hasılatı elde etmiştir. Elde edilen verilere göre, Cannes'ta en büyük ödülü alan Kış Uykusu'nun ve ikinci en büyük ödüle sahip Bir Zamanlar Anadolu'nun çok sayıda ülkede gösterime girmesinde (Bkz. Tablo 2) ve dünya kamuoyunda büyük bir ilgiyle izlenmesinde elde ettikleri başarıların etkili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Ceylan'ın son filmi Kuru Otlar Üstüne ise az sayıda ülkede gösterime girmiş olmasına ve Cannes'tan yalnızca en iyi kadın oyuncu ödülünü almış olmasına karşın yüksek seyirci sayısına ve gişe gelirene sahip olmuştur.

⁸ https://www.boxofficemojo.com/title/tt13231544/?ref_=bo_se_r_1

Tablo 3. Farklı Dillerdeki İnternet Sitelerinde Yayınlanmış İnceleme/Eleştiri Yazıları

Filmin Adı	İngilizce	Fransızca	Almanca	İtalyanca	İspanyolca	Diğer	Toplam
Koza (1995)	1	-	-	-	-	-	1
Kasaba (1997)	10	11		1			22
Mayıs Sıkıntısı (1999)	11	6	-	-	-	-	17
Uzak (2002)	100	26	16	23	7	-	172
İklimler (2006)	107	26	19	19	3	-	174
Üç Maymun (2008)	170	35	20	14	3	7	249
Bir Zamanlar Anadolu'da (2011)	358	71	21	30	23	21	524
Kış Uykusu (2014)	251	86	24	28	71	66	526
Ahlat Ağacı (2018)	129	58	12	14	61	22	296
Kuru Otlar Üstüne (2023)	62	68	9	13	9	23	184
	1.119	387	121	142	177	139	

Kaynak: <https://www.nuribilgeceylan.com/movies.php>

Diğer taraftan, Ceylan'ın filmlerinin büyük bir bölümü küresel ölçekte medya alanında da geniş ölçüde yer almıştır. Bu doğrultuda, dünya genelinde sinema çevreleri tarafından yakından takip edilen Ceylan'ın filmlerinden hem basın kuruluşlarında hem de sinema ile ilgili internet sitelerinde çokça söz edilmiştir. Bu kapsamda elde edilen verilere göre Ceylan'ın filmlerle ilgili İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca ve İspanyolca dışında 14 farklı dilde⁹ eleştiri/inceleme ve röportaj türünde içeriğe rastlanmıştır. Bu kapsamda, en fazla İngilizce (1.268), Fransızca (445) ve İspanyolca (183) dillerinde içerik yer alırken, Ceylan'ın filmleriyle ilgili 14 farklı dilde 147 inceleme/eleştiri ve röportaj türünde yazı yayınlanmıştır. Diğer taraftan, sözü edilen içeriklerin yayınlandığı platformlar arasında dünyanın önde gelen basın kuruluşlarından New York Times, Financial Times, The Times, The Telegraph, Daily Telegraph, Guardian, Le Monde, Le Figaro, Spiegel vb. yer almaktadır. Bununla birlikte, filmlerle ilgili eleştirmenlerin değerlendirme ve derecelendirme yaptığı çok sayıda internet sitesinde inceleme ve eleştiri yazıları bulunmaktadır. Uluslararası alanda yayınlanan yazıların sayısal verileri doğrultusunda Ceylan'ı en çok görünür kılan filmlerin Bir Zamanlar Anadolu'da, Kış Uykusu, Uzak ve Ahlat Ağacı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla Ceylan'ın dünya çapında ciddi başarılar elde etmiş filmlerinin aynı zamanda internet medyasının ve basının da ilgisini çektiğini söylemek mümkündür.

Nuri Bilge Ceylan'ın neredeyse tüm filmlerinin ulusal ve uluslararası alanda çeşitli düzeylerde ödüller alması, özellikle Cannes'taki başarıları, bir yönetmenin kişisel başarısının yanı sıra, Türkiye'nin yurt dışında temsil edilmesi anlamına gelmektedir. Bu anlamda, Ceylan'ın küresel ölçekte tanınan yönetmen olması, kültürel diplomasi bağlamında hem Türk sinema kültürünün hem de genel anlamda Türkiye'nin uluslararası alandaki imajına ve bilinirliğine katkı sağladığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sinema, ülkelerin filmler aracılığıyla sosyokültürel, siyasi ve iktisadi alanda kendi ideolojilerini ve politikalarını benimsetmelerinin bir aracıdır. Bununla birlikte kültürel ifade, anlatı, estetik ve duygusal

⁹ Sözü edilen diller şunlardır: Yunanca, Azeri, Arapça, Felemenkçe, Lehce, Rumence, Portekizce, Slovence, Endonezya Dili, Danca, Kürtçe, Hollandaca, Norveççe, İsveççe.

bağlamı bir araya getirerek izleyiciye farklı kültürleri tanıtmaya olanağı sunan sinema, dış politikada kültürel diplomasi için önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. Sinema ve film festivallerinin ülkeler ve halklar arasındaki kültür ve iletişimi merkeze alan niteliği, onu ülkeler tarafından yumuşak gücün önemli bir aracı olarak kullanılmasını da beraberinde getirmiştir (Akçakaya, 2020). Devletlerin film yapımları ve film festivali organizasyonlarına yönelik destek ve teşvikleri, ulusal kimliğin ve kültürün tanıtımına yönelik ülkelerin kültürel diplomasi politikalarının önemli uzantısı olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, Türkiye’de 2004 yılında yapılan yasal düzenlemelerle sistematik hale getirilen sinema destekleri, sonraki yıllarda film sayılarının giderek artmasında etkili olurken, diğer taraftan Türk sinemasının uluslararası boyutlara taşınarak gelişmesinde ve yaygınlaşmasında önemli rol oynamıştır.

Bu bağlamda bireysel çabasının ve yeteneğinin sonucu olarak elde ettiği başarılarını devletten ve Avrupa fonlarından aldığı desteklerle uluslararası alanda üst seviyelere çıkartan Nuri Bilge Ceylan’ın kültürel diplomasiye katkısının yadsınamaz olduğu söylenebilir. Ceylan’ın 1990’ların ortalarından bu yana filmlerinin özellikle yurt dışında giderek artan başarıları, Türkiye’nin sanatsal ve kültürel imajının uluslararası alanda nitelikli bir biçimde temsil edilmesini de beraberine getirmektedir. Bu çalışmada elde edilen verilere göre Ceylan’ın filmleri, uluslararası sanat sineması alanında otorite niteliğindeki Cannes Film Festivali’nde sekiz ve Berlin Film Festivali’nde iki olmak üzere toplam 10 filminin tümü dünyanın farklı ülkelerindeki festivallerde birçok kez çok sayıda ödülle Türkiye’yi temsil etmiştir. Çalışma kapsamında elde edilen verilere göre Ceylan’ın filmleri yurt dışında katıldığı 68 film festivalinde çeşitli kategorilerde 87 ödül kazanırken, bu ödüllerin 8’i Cannes’ta kazanılmıştır. Filmlerinin başarıları uluslararası medya gündeminin de ilgisini çekerek başta İngilizce konuşulan ülkeler olmak üzere Fransızca, İspanyolca, İtalyanca ve Almanca ile çok sayıda farklı dillerdeki ülkelerde Ceylan’ın filmleri üzerine binlerce inceleme ve eleştiri yazıları yayımlanmış ve Ceylan’la röportajlar gerçekleştirilmiştir.

Filmlerinde bireysel ve toplumsal gerçekliği, fotoğrafın sanatsal gücünden destek alarak doğal, yalın ve estetik bir biçimde sunması ve filmlerindeki karakterlerin söyledikleri şeylerin kişisel ama insanlığın genel durumunu sorgulamaya yönelik bir derinlik taşıması (Demir ve Cengiz, 2017), Nuri Bilge Ceylan sinemasının evrensel boyutunu ifade etmektedir. Ceylan’ın filmlerinin kendine özgü anlatı yapısı ve sinematografisiyle ulusallık ve yerellik, uluslararası ve evrensel bir forma bürünmektedir. Filmlerinde mekân ve karakterler bakımından doğanın ön planda ve kendi akışı içerisinde sunulduğu, bununla birlikte olay ve durumlar içerisindeki sıradan insanın bireysel dünyasının merkezde olduğu minimalist ve basit anlatı yapısı Ceylan’ın filmlerinin başka ülkelerin halkları tarafından anlaşılmasını kolaylaştırmaktadır. Kaldı ki Ceylan’ın filmlerinde merkezi konumda yer alan sıradan insanın bireysel dünyasının karmaşıklığı, çelişkileri ve çatışmaları genel olarak tüm insanlık için geçerli olmakla birlikte modern bireyin yabancılaşma, iletişimsizlik, iç sıkıntılar ve huzursuzluklar gibi yüzleştiği ya da farkında olmadığı sorunları ortaya koyması ulusal ve uluslararası ölçekte seyirciyi ortak noktada buluşturmaktadır. Dolayısıyla Ceylan’ın filmleri, modern insanın ortaklaştığı sıkıntılarının ve çıkmazlarının deneyimlenme ve üstesinden gelme yöntem ve biçimlerinin kültürel olarak farklılık gösterdiği noktaları yansıtması bakımından da ilgiyle karşılanmaktadır. Bununla birlikte Ceylan’ın filmlerinin ele aldığı konuların evrensellik boyutu başka ülkelerin halklarıyla ortak bir dilin kurulması ve Türk kültürüne yönelik bir anlayışın geliştirilmesi noktasında kültürel diplomasi için bir köprü işlevine sahip olduğu söylenebilir. Ceylan’ın uluslararası düzeydeki başarıları ve ödülleri, Türkiye’nin sinema alanındaki başarısını ve Türk kültürünün derinliklerini ortaya koymakla birlikte, yabancı ülkelerin Türk kültürüne yönelik önyargılarını ve kalıplaşmış düşüncelerini değiştirebilme potansiyeliyle de kültürel diplomasisinde etkili olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan, mekân açısından Ceylan'ın filmleri, Anadolu'nun kırsal bölgelerinin görünürlük kazanması ve Türkiye'nin zengin doğası ile doğal güzelliklerinin uluslararası ölçekte tanınması bakımından önem taşımaktadır. Ceylan'ın uluslararası başarıları kazanmaya başladığı filmleri (*Koza*, *Kasaba* ve *Mayıs Sıkıntısı*) memleketi Çanakkale'nin Yenice ilçesinde çekmiştir. Gerçekliğin temsilini taşradan başlayarak sunan Ceylan, sonraki filmlerinde İstanbul'da çekimler yapar ama filmlerinde kentin kalabalığından ziyade dinginlik/sakinlik ağırlıktadır. Bunun dışında Selçuk/İzmir, Kırşehir, Yozgat, Keskin/Kırkkale, Ürgüp/Nevşehir, Çanakkale'nin köyleri, Karayazı ve köyleri/Erzurum ve Adıyaman Ceylan'ın filmleri aracılığıyla görünür kılınan şehirleri ve ilçeleri arasında yer almaktadır. Bu anlamda, Ceylan'ın aynı zamanda Türkiye'nin Anadolu ve Doğu kentlerini ve köylerini ağırlıklı olarak doğal güzellikleriyle görünür kılmasının, turistik açıdan yabancı ülke halklarının ilgisini çekebilmek noktasında Türkiye'nin kültürel diplomasisine önemli bir katkı sağladığını söylemek mümkündür. Bununla birlikte Ceylan'ın başarılarıyla uluslararası medyada geniş yer bulması, Türkiye ve Türk sinemasına ilişkin olumlu bir imajın yaratılmasında önemli bir yere sahip olma potansiyeli taşımaktadır.

Sonuç olarak bu çalışmada, Türk yönetmen ve senarist Nuri Bilge Ceylan'ın uluslararası alanda elde ettiği ciddi başarılarla dünya çapında tanınan bir isim olması nedeniyle Türkiye'nin kültürel diplomasisine katkısı değerlendirilmiştir. Kültürel diplomasi ve sinema alanında yönetmenlerin kültürel diplomasi bağlamında incelenmesi daha önce çok rastlanılan bir çalışma olmamakla birlikte, bundan sonraki çalışmalar için sözü edilen bağlamın uluslararası ödüllü yönetmenlerinin filmlerinin çözümlenmesi ya da devlet destekleri ve Avrupa fonları çerçevesinde ele alınması, Türkiye'den ya da başka ülkelerden örneklerin incelenmesi gibi farklı bakış açılarından alanın zenginleştirilebileceği önerilmektedir.

Kaynakça

- Akcakaya, E. (2020). *Kültürel diplomasi bağlamında Türkiye'deki uluslararası film festivalleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Akbaş, E. (2022). ABD Dış Politikasını Meşrulaştırma Aracı Olarak Hollywood Sineması: Tarihsel Bir Özyeş. *Tarih Yazımı*, 4(2), 212-223.
- Akgün, A. C. ve Paltun Aydın, D. (2022). Türkiye'nin kültürel diplomasi yaklaşımında televizyon dizilerinin rolü ve önemi: Macaristan özelinde bir saha araştırması. *İletişim ve Diplomasi* (9), 49-72. <https://doi.org/10.54722/iletisimvediplomasi.1193535>.
- Anadolu Ajansı (AA). (29 Eylül 2018). Türk sinemasına milyonlarca liralık destek. Erişim adresi <https://www.aa.com.tr/tr/kultur-sanat/turk-sinemasina-milyonlarca-liralik-destek-/1268070>.
- Ang, I., Isar, Y. R. and Mar. P. (2015). Cultural diplomacy: beyond the national interest? *International Journal of Cultural Policy*, 21(4). 365-381. <https://doi.org/10.1080/10286632.2015.1042474>.
- Atam, Z. (2010). "Yeni sinemanın" dört kurucu yönetmeni: Yeşim Ustaoglu, Zeki Demirkubuz, Derviş Zaim, Nuri Bilge Ceylan. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Barston, R. (2013). *Modern diplomacy* (4th ed.). London: Routledge.
- Benrazek, Y. (2022). *The effects of modern Turkish TV series as a soft power on the Algerian society: Analytical study*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cobb, T. J. (2020). *American Cinema and cultural diplomacy: The fragmented kaleidoscope*. Palgrave Macmillan Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-42678-1>.
- Cull, N. J. (2009). *Public diplomacy: Lessons from the past*. Los Angeles: Figuera Press.
- Cummings, M. C. (2009). Cultural diplomacy and the United States Government: A survey. *Washington/D.C., Center for Arts and Culture, 14 S.*, (Cultural diplomacy research series). Erişim adresi <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf>
- Çapan, B. (2009). *Nuri Bilge Ceylan sinemasında yabancılaşma teması üzerine bir inceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Demir, R. ve Cengiz, G. (2017). Nuri Bilge Ceylan Sinemasında Resim ve Fotoğraf İlişkisi. *International Congress on Fashion & Art & Design (INFAD) Congress Book* içinde (ss. 732-738), 20-23 Mayıs, Gaziantep.
- Demirhan, A. (2021). *Yumuşak güç açısından Türkiye'nin tarih dizilerinin dünyada oluşturduğu imaj*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Diker, C. (2020). 2005-2020 yılları arasında verilen film destekleri üzerine eleştirel ekonomik bir değerlendirme. *İnsan & İnsan Dergisi*, 7(26), 139-161. <https://doi.org/10.29224/insanveinsan.785096>
- Erdoğan Uslu, B. (2021). *Yumuşak güç kavramı ve Amerika Birleşik Devletleri'nin yumuşak güç unsuru olarak Hollywood sineması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- Făgărășan, S. (2014). *The tradition of European film festivals and cultural diplomacy*. Berlin: Institute of Cultural Diplomacy. January. Erişim adresi https://www.culturaldiplomacy.org/academy/content/pdf/participant-papers/2014-01-acd/Silvia_Fagarasan_-_The_Tradition_of_European_Film_Festivals_and_Cultural_Diplomacy.pdf.
- Fetter Nicoletti, M. and Reis e Silva, J. G. B. (2021). Cultural diplomacy on international film festivals, during the unprecedented year of 2020. *Revista Internacional de Folkcomunicação* 19(43), 208-228. <https://doi.org/10.5212/RIF.v.19.i43.0012>.

- Gienow-Hecht, J. C. E. and Donfried, M. (2010). The model of cultural diplomacy: Power, distance, and the promise of civil society. J. Gienow-Hecht and M. Donfried (Ed.), *Searching for a Cultural Diplomacy* in (pp. 13-30). New York, Oxford: Berghahn Books. <https://doi.org/10.1515/9781845459949-004>.
- Gienow-Hecht, J. C. E. (2010). What are we searching for? Culture, diplomacy, agents and the state. J. Gienow-Hecht and M. Donfried (Ed.), *Searching for a Cultural Diplomacy* in (pp. 3-12). New York, Oxford: Berghahn Books. <https://doi.org/10.1515/9781845459949-004>.
- Güzel, M. (2022). *Kültürel diplomasi bağlamında Hollywood yapımı felaket filmlerinin gösterebilimsel analizi. Turkish Studies – Social Sciences* 17(3), 331-366. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.61943>.
- Hancıgaz, E. ve Hülür, H. (2021). Kültürel diplomasi örneği olarak Türk dizileri. H. Karadal, M. N. Efe, A. M. Abubakar, E. Dinçer, K. Karadal (Ed.), *International Communication, Economics, Organization (CEO) Social Sciences Congress Proceedings E-Book* içinde (ss. 723-729), 19-22 Ağustos 2021, Georgia.
- Hancıgaz, E. (2022). *Yurt dışında Türk dizileri ve kültürel diplomasi*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Herrschner, I. (2015). The role of art in German cultural diplomacy: An analysis of the festival of German films in Melbourne, Australia. *Media Transformations*, 11(8), 124-141. Erişim adresi <https://hdl.handle.net/20.500.12259/31444>.
- Hürriyet.com.tr. (16 Mayıs 2013). Kültür Bakanlığı'ndan Nuri Bilge'ye rekor destek. Erişim adresi <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/kultur-bakanligindan-nuri-bilgeye-rekor-destek-23297510>.
- Jaarneh, O. M. Y. (2023). *Yumuşak güç olarak Türk tarihi dizileri vaka araştırması: 'Diriliş Ertuğrul' ve 'Kuruluş Osman' dizilerinin Filistin toplumu üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (28 Mart 2020). Sinema sektörüne 23 milyon lira destek. Erişim adresi <https://basin.ktb.gov.tr/TR-260409/sinema-sektorune-23-milyon-lira-destek.html>.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (16 Ekim 2021). Bakanlıktan sinema sektörüne 65 milyonluk destek. Erişim adresi <https://basin.ktb.gov.tr/TR-295292/bakanliktan-sinema-sektorune-65-milyonluk-destek.html>.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (9 Nisan 2022). Bakanlıktan sinema sektörüne 26 milyonluk destek. Erişim adresi <https://basin.ktb.gov.tr/TR-317454/bakanliktan-sinema-sektorune-26-milyon-lira-destek.html>.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı (28 Aralık 2023). Sinema sektörüne rekor destek. <https://basin.ktb.gov.tr/TR-362296/sinema-sektorune-rekor-destek.html>.
- Labisch, C. (2018). *Film festivals as platform for cultural diplomacy: The case of the Turkish-German film festival*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ghent University, Belgium.
- Lee, S. T. (2022). Film as cultural diplomacy: South Korea's nation branding through Parasite (2019). *Place Brand Public Diplomacy* 18(2), 93-104. <https://doi.org/10.1057/s41254-020-00192-1>
- Lee, S. T (2015). Soft power and cultural diplomacy: Emerging education hubs in Asia. *Comparative Education*, 51(3), 353-374. <https://doi.org/10.1080/03050068.2015.1037551>
- Mark, S. (2009). *A greater role for cultural diplomacy (discussion papers in diplomacy)*. Netherlands Institute of International Relations 'Clingendael'. Erişim adresi https://www.clingendael.org/sites/default/files/pdfs/20090616_cdsp_discussion_paper_114_mark.pdf
- Medin, B. ve Yeğin, M. O. (2023). Kültürel diplomasi bağlamında tarihi Türk dizilerinin sunumu üzerine bir inceleme. *ASOS Journal The Journal of Academic Social Science*, (138), 228-253. <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.67959>

- Medin, B. ve Koyuncu, S. (2017). Cinema as a soft power instrument: Hollywood cinema case. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 836-844. <https://doi.org/10.24289/ijsser.307385>.
- Nichols, B. (1994). Discovering form, inferring meaning: New cinemas and the film festival circuit. *Film Quarterly*, 47(3), 16-30. <https://doi.org/10.2307/1212956>
- Nisbett, M. (2016, March 13). Who holds the power in soft power? *The Journal of Arts & International Affairs*, 1(1), 110-146. Doi: 10.18278/aia.1.1.7. Erişim adresi <https://theartsjournal.net/2016/03/13/nisbett/>
- Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. New York: Public Affairs.
- Okur, Y. (2020). Önemli festivallerdeki Türk filmlerinin başarıları (2020). Erişim adresi <https://yamacokur.wordpress.com/category/genel/sinema/>
- Ökmen, Y. E. ve Göksu, O. (2019). Kültürel diplomasisi bağlamında Türk dizilerinin ihracatı ve kültür aktarımına katkısı: 'Diriliş Ertuğrul' örneği. O. Göksu (Ed.) *Kamu Diplomasisinde Yeni Yönelimler* içinde (ss. 247-291). Konya: Literatürk Academia.
- Öztürk, D. (22 Mayıs 2014). *Uzak (2002): Nuri Bilge Ceylan sinemasının mihenk taşı*. Erişim adresi <https://www.cinerituel.com/nuri-bilge-ceylan-sinemasinin-mihenk-tasi-uzak/>
- Özyazıcı, K. (2020). Nuri Bilge Ceylan ve yavaş sinema. *Sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi* 11(2), 193-225. <https://doi.org/10.32001/sinecine.776492>.
- Parsa, A. F. ve Akmeşe Z. (2012). *Nuri Bilge Ceylan sinemasında anlatı kodları ve arketipler: 'Bir Zamanlar Anadolu'da'*, XIII. Türkiye Film Araştırmalarında Yeni Yönelimler Konferansı: Sinema ve Bellek, Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Uluslararası Konferans, 03-05 Mayıs, İstanbul.
- Peters, J. J. M. (2015). *American cinema as cultural diplomacy: Seeking international understanding one film at a time*. (Yayımlanmamış doktora tezi). University of California, Los Angeles.
- Saydam, B. (2020). *2010-2020 yılları arasında Türkiye'deki sanat sineması anlatısının oluşumu*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sütpınar, S. (2021). *2000 sonrası Amerikan dış politikasında yumuşak güç kullanımı ve Hollywood*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Karabük.
- TRT Haber, (5 Haziran 2012). Bir Zamanlar Anadolu'da ödülleri topladı. Erişim adresi <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/bir-zamanlar-anadoluda-odulleri-topladi-43600.html>
- Turan, S. (2020). *Eurimages destekli Türk filmlerinin self oryantalizm kavramı çerçevesinde incelenmesi: 2014-2018*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uğuş, M. (2022). Küreselleşen kültürün dönüştürücü gücü: Hollywood sineması örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(2), 581-594. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.932349>.
- Umińska-Woroniecka, A. (2016). Cultural diplomacy in international relations theory and studies on diplomacy. *Actual problems of international relations*, 2(127), 4-19. <https://doi.org/10.17721/apmv.2016.127.2>
- Ünalmiş, A. N. (2019). Yumuşak gücün tesis edilmesinde kültürel diplomasinin önemi ve bir uygulayıcı olarak Yunus Emre Enstitüsü. *Bilgi* (91), 137-159. <https://doi.org/10.12995/bilig.9106>
- Vural, S. (1 Şubat 2017). *Nuri Bilge Ceylan'a 2 milyon TL*. Erişim adresi <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/nuri-bilge-ceylana-2-milyon-tl-40353151>
- Yazar, F. (2020). Kamu diplomasisi aracı olarak Türk dizî sektörünün değerlendirilmesi. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(3), 529-541. <https://doi.org/10.30692/sisad.778862>

- Yetimova, S. ve Aslan, M. (2018). Nuri Bilge Ceylan sinemasının uluslararası basındaki eleştirileri üzerine bir söylem analizi: Bir Zamanlar Anadolu'da örneği. *Asya Studies*, 5(5), 73-86. <https://doi.org/10.31455/asya.453717>
- Yetkiner, B. (2019). *Türkiye'de film festivalleri*. Ankara: Nobel Akademi Yayınevi.
- Yıldırım G. (2015). Türkiye Kamu Diplomasisi Koordinatörlüğü'nün faaliyetlerinin kültürel diplomasi bağlamında incelenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 2-24. Erişim adresi https://dergipark.org.tr/tr/pub/e-kiad/issue/49300/629719#article_cite
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seekin Yayıncılık.
- Wikipedia katılımcıları (7 Ocak 2024a). Uluslararası Film Eleştirmenleri Federasyonu. *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi*. Erişim adresi https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Uluslararası%C4%B1_Film_Ele%C5%9Ftirmenleri_Federasyon&oldid=31058396
- Wikipedia katılımcıları (7 Ocak 2024b). İklimler. *Vikipedi, Özgür Ansiklopedi*. Erişim adresi <https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C4%B0klimler&oldid=31085594>